

LIETUVOS EDUKOLOGIJOS UNIVERSITETAS
UGDYMO MOKSLŲ FAKULTETAS

Atsakinga ir kūrybiškai besimokanti visuomenė
Švietimo raidos vizija

Darbo grupės vadovas: prof. habil. dr. M. Barkauskaitė

Nariai: prof. habil. dr. E. Martišauskienė

prof. dr. O. Monkevičienė

doc. dr. L. Jašinauskas

doc. dr. D. Jakavonytė-Staškuvienė

dr. A. Brandišauskienė

dr. S. Neifachas

dokt. R. Nedzinskaitė

dokt. K. Viršulienė

Vilnius

2011

Švietimo raidos vizija

„Atsakinga ir kūrybiškai besimokanti visuomenė“

Lietuvos švietimo ateities raidos vizija – kiekvieno žmogaus įgalinimas atsakingai veikti, suvokiant ir kuriant savo, bendruomenės, tautos, valstybės ir pasaulio ateitį.

Švietimo sistemos strategijos taikiniai: asmens ir tautos tapatumo puoselėjimas, socialinės atskirties mažinimas, lygių galimybių užtikrinimas, mokymosi kultūros, inovatyvumo ir kūrybiškumo plėtojimas, gilinant asmeninį ir profesinį brandumą, laidojant gyvenimo gerovę.

Lietuvos švietimo ateities raidos vizijos kartinės vertybės:

Lietuvos švietimo ateities raidos vizija „Atsakinga ir kūrybiškai besimokanti visuomenė“ grindžiama aukščiausiomis vertybėmis, ypač asmens orumo, minties laisvės, atsakomybės, tiesos, teisingumo, tikėjimo, grožio pajautimo, drąsos, pagalbos kitam, atjautos, kūrybiškumo.

Atliepiamos ir tęsiamos *Lietuvos švietimo koncepcijos nuostatos, Lietuvos švietimo strategijos* (2003-2012 m.) vertybės: asmens nelygstamos vertės ir orumo, artimo meilės, prigimtinių žmonių lygybės, žmogaus laisvių ir teisių, tolerancijos, demokratinių visuomenės santykių teigimu (Lietuvos Respublikos Seimas Nutarimas dėl Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatų, 2003 m. liepos 4 d. nr. IX-1700, Vilnius, p. 4).

Teikiama švietimo ateities raidos vizija kuriama remiantis:

1. *Tautinės mokyklos koncepcijos* (1988) nuostatomis apie asmens ir tautos kultūros sąsajas kuriant Lietuvos švietimo sistemą.
2. *Švietimo koncepcijos* (1992) pamatinėmis idėjomis – apie būtinų sąlygų sudarymą asmens prigimtyje glūdintiems gebėjimams kūrybiškai reikštis, perimant ir plėtojant kultūrą, įgalinant kompetentingai ir atsakingai dalyvauti demokratinės visuomenės ir valstybės kūrime ir plėtojime.
3. *2003-2012 m. Lietuvos švietimo strategija* – tęsiant švietimo misiją ir pagrindinius siekius (efektyvios ir darnios sistemos kūrimas, prieinamumo, socialinio teisingumo ir tęstinumo laidavimas ir kokybės užtikrinimas).
4. *Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“*, nes švietimo veikimo sritis – *sumanios visuomenės* idėja „kiekvieno piliečio idėjų išskėlimas ir įgyvendinimas (*kūrybingumas*), atvira

visuomenė naujovėms ir iššūkiams (*atvirumas*), solidari, savivaldi ir politiškai brandi visuomenė (*atsakomybė*).

5. Europos tarybos išvadamis 2009 m. gegužės 12 d. dėl *Europos bendradarbiavimo švietimo ir mokymo srityje strateginės programos* („ET 2020“) (2009/C 119/02), atsižvelgiant į keturis strateginius tikslus: mokymąsi visą gyvenimą ir judumą paversti tikrove; gerinti švietimo ir mokymo kokybę bei veiksmingumą; skatinti vienodas galimybes, socialinę sanglaudą ir aktyvų pilietiškumą bei stiprinti novatoriškumo ir kūrybingumo, įskaitant verslumą, aspektus visuose švietimo ir mokymo lygiuose.

6. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos Valstybinės švietimo strategijos atnaujinimo gairėmis, viešųjų konsultacijų medžiaga, švietimo tyrimais, švietimo statistiniais duomenimis, švietimo problemos analizėmis ir t.t.

Lietuvos švietimo ateities raidos vizijos „Atsakinga ir kūrybiškai besimokanti visuomenė“ įgyvendinimo kryptys:

pirmoji kryptis – asmens mokymo(si) kultūros plėtra kaip besimokančiojo įgalinimas atsakingai ir kūrybiškai veiklai (mokymosi kultūra suprantama kaip pasiektas mokymo(si) tobulumo laipsnis, grindžiamas bendruomenėje priimtų vertybių sistema);

antroji kryptis – švietimo sistemos atnaujinimas (laiduojančios visuomenės kultūros kūrimą per mokymąsi visą gyvenimą, darną, kūrybiškumą, bendruomeniškumą, pilietiškumą, tarpkultūrinį dialogą ir kt.);

trečioji kryptis – švietimo politikos plėtotė, užtikrinanti efektyvią, kokybišką, prieinamą ir socialiai teisingą, į besimokantįjį ir tautos, valstybės, pasaulio poreikius orientuotą švietimo sistemą.

Lietuvos švietimo ateities raidos vizijos įgyvendinimo būdai:

Pirmosios krypties – asmens mokymo(si) kultūros plėtra kaip besimokančiojo įgalinimas atsakingai ir kūrybingai veiklai – įgyvendinimo būdai:

1. Pedagogų įgalinimas atsakingai ir kūrybingai puoselėti besimokančiojo asmenybę kaip mokėjimo mokytis pagrindą. Siektina:

1.1. gilinti pedagogo asmeninę atsakomybę už mokinių kaip asmenybių ugdymo(si) rezultatus;

1.2. plėtoti mokytojų gebėjimus mokytis mokytis (diegti pasidalytosios lyderystės gebėjimus, gilinti inovacijų ir praktikos jungtį, įsisavinti naujas ugdymo teorijas ir metodikas, inicijuoti pokyčių valdymą ir t.t.);

1.3. atnaujinti pedagogų rengimą:

- rengti ir įgyvendinti į mokytojo-asmenybės ugdymą orientuotas studijų programas;
- ieškoti ir įgyvendinti pedagogų rengimo modelių, būtinų ateities mokyklai, mokytojo kompetencijas grindžiant studijuojančiojo mokymo(si) kultūra, jo kūrybiškumo, problemų sprendimo gebėjimų ugdymu;
- plėtoti mokytojo kompetencijas, įgalinančias pažinti mokinius, mažinti jų socialinės atskirties, priklausomybių, agresijos, emocines ir kitas problemas;
- kurti daugialypes studentų mokymosi aplinkas, skatinančias jų saviraidą ir pasirengimą modeliuoti mokykloje edukacines aplinkas;
- laiduoti teorijos ir praktikos sąryšingumą, plėtoti pedagogines praktikos formas, įtvirtinti mentorystę;
- grįsti pedagogų rengimą asmenybinių, profesinių ir dalykinių žinių bei praktikos integralumu kiekviename studijų etape ir kryptyje (lygiagretusis, gretutinis modeliai ir kt.);
- derinti mokytojų (pedagogų, švietėjų) poreikio planavimą bei tikslinį finansavimą, valstybiniu lygmeniu sprendžiant problemišką tikslųjų mokslų srities pedagogų rengimą;
- skatinti studentų bei dėstytojų judumą, kūrybiškai diegiant užsienio šalių mokytojų rengimo patirtį;
- didinti studijų tarptautiškumą visose pakopose (bakaluro, magistratūros ir doktorantūros), plečiant tinklus su užsienio ir Lietuvos universitetais, mokyklomis ir kt.;
- stiprinti pradinių klasių mokytojų rengimą darbei jungtinėse klasėse;
- įrengti universitete modernios didaktikos centrą-klasę;
- išplėtoti „būsimojo pedagogo akademijos veiklą“;
- įkurti (atnaujinti) universitete konsultacijų mokiniams, tėvams ir visuomenei „Namelius“;
- finansuoti edukologijos mokslo „slėnio“ įkūrimą.

2. *Mokėjimo mokyti(s) skatinimas:*

Ugdymas organizuojamas taip, kad mokinys ištrauktų į aktyvų, sąmoningą, giluminį mokymąsi, tai yra:

2.1. gebėtų išsikelti mokymosi tikslus, mokėtų pasirinkti mokymosi būdus ir metodus, įsivertinti daromą pažangą ir mokymosi rezultatus, refleksuoti mokymosi procesą, numatyti tolimesnio mokymosi gaires;

2.2. jaustų poreikį mokytis, prisiimant atsakomybę už savo mokymąsi, atkakliai siekiant užsibrėžto tikslo, formuotąsi motyvuotą kūrybiškumą;

2.3. patirtų mokymosi prasmę ir džiaugsmą;

2.4. mokantis plėtotų atvirumą, bendruomeniškumą, gebėtų dalintis pozityviomis patirtimis (klasėje, mokykloje, mikrorajone, socialiniuose tinkluose ir t.t.);

2.5. suvoktų mokymosi visą gyvenimą prasmę, būtinumą.

3. ***Pagalba mokinio asmenybės ugdymui(si):***

3.1. mokyti ugdytinius pažinti save (norus, poreikius, interesus, gebėjimus, savo vertybines nuostatas), pasitikėti savimi naujose situacijose, numatyti savo elgesio padarinius;

3.2. skatinti domėjimąsi socialine, kultūrine, gamtine aplinka, jos raida, kryptingai rengtis ir taikyti pažinimo ir tyrimo metodus, nuosekliai, logiškai, kritiškai mąstyti, analizuoti ir spręsti problemas, daryti pagrįstas išvadas ir kt., reflektuoti patirtis.

3.3. ugdyti pagarbą ir toleranciją įvairių kultūrų, socialinių ir amžiaus grupių abiejų lyčių žmonėms, savo ir kitų teisių ir pareigų, savęs kaip bendruomenės ir visuomenės nario suvokimą.

4. ***Pagalba mokinio ugdymui(si) – ugdymo turinio modeliavimas:***

4.1. individualizuoti ugdymą, atsižvelgiant į skirtingus mokinių gebėjimus ir poreikius (kurti individualius mokinių poreikius atitinkančias įvairias mokymo priemones, lanksčiai įgyvendinti ugdymo turinį ir kt.);

4.2. skatinti bendravimą ir bendradarbiavimą, konstruktyvią veiklą įvairiose aplinkose, siekiant bendrų tikslų;

4.3. plėtoti patirtinį mokymąsi, remti juo naujų žinių paiešką;

4.4. mokymąsi grįsti mokymosi teorijomis, padedančiomis spręsti XXI a. problemas ir iššūkius, įgalinančiomis plėtoti mokinių mokėjimo mokytis ir žinių kūrimo gebėjimus.

Antrosios krypties – švietimo sistemos atnaujinimas (laiduojančios visuomenės kultūros kūrimą per mokymąsi visą gyvenimą, darną, kūrybiškumą, bendruomeniškumą, pilietiškumą, tarpkultūrinį dialogą ir kt.) – įgyvendinimo būdai:

1. ***Mokykla kaip atsakinga ir kūrybiškai besimokanti profesinė bendruomenė:***

1.1. šiuolaikiško mokyklos etoso kūrimas – profesinės bendruomenės telkimosi pagrindas;

1.2. sprendimų, grindžiamų vertybėmis (humanistinėmis, demokratinėmis, nacionalinėmis ir kt.), priėmimas;

1.3. žinių kūrimo ir kūrybiškos sklaidos galimybių didinimas profesinėse švietimo srityse bendruomenėse, skatinant jų aktyvumą, nuolatinį mokymąsi, gilumines veiklos kokybės paieškas;

1.4. mokytojus rengiančių aukštųjų mokyklų dėstytojų, studentų ir administracijos bendradarbiavimas kuriant nuolatinio mokymosi kultūrą ir siekiant aukštą profesinio rengimo tikslų;

1.5. ugdytojų (švietimo darbuotojų, mokytojų, dėstytojų, mokslininkų ir kt.) pozityvaus įvaizdžio visuomenėje įtvirtinimas ir didinimas, moraliai ir materialiai skatinant šias profesijas rinktis gambiausius Lietuvos absolventus;

1.6. švietimo institucijų (mokyklų ir universitetų, universitetų ir darbo rinkos, profesinių organizacijų ir kt.) bendradarbiavimo tinklų kūrimas; bendrų, visiems prieinamų informacijos bazių, virtualių mokymosi erdvių kūrimas, mokslo įtakos profesinio rengimo kokybei didinimas; mokslo ir ugdymo tyrimo bazių kūrimas;

1.7. mokyklos darbo laiko ir vietos optimizavimas, atsižvelgiant į besimokančiųjų poreikius, steigti konsultacinius centrus pagal mokinių gyvenamąją vietą ir kt.

2. *Ugdymo įstaigų savivaldos gilinimas:*

2.1. plėtoti institucinę autonomiją ir veiklos misijų įvairovę kaip esmines prielaidas, garantuojančias išsipareigojimų įvykdymą;

2.2. užtikrinti visų institucijos grandžių atsakingą ir kūrybingą dalyvavimą savivaldoje.

3. *Šeimos, ugdymo institucijos, socialinių partnerių ir verslo organizacijų tarpasmeninių ryšių gerinimas:*

3.1. mokymo aplinkos ir skaitmeninės infrastruktūros naudojimo švietime plėtra ir tobulinimas;

3.2. gilesnis visų ugdymo(si) dalyvių asmeninių poreikių ir interesų supratimas, tarpusavio pagalbos užtikrinimas, socialinės atskirties mažinimas.

4. *Besimokanti regioninė bendruomenė:*

Siekiant paspartinti Lietuvos regionų švietimo, ūkio ir kultūrinę pažangą, reikia:

4.1. orientuoti visų lygių švietimą į būtinų bendrųjų asmens vertybinių nuostatų ir gebėjimų (atvirumo, sąžiningumo, savarankiškumo, bendradarbiavimo, iniciatyvumo, kūrybingumo, mokėjimo mokytis ir kt.) ugdymą;

4.2. išplėtoti kiekvienam gyventojui prieinamas suaugusiųjų švietimo formas, apimančias tiek profesinių bei aukštųjų mokyklų teikiamas formalias švietimo paslaugas, tiek ir savaiminį bei neformalų mokymąsi įvairiose veiklos srityse;

4.3. sukurti tokią besimokančią bendruomenę, kurios nariai būtų atsakingi, kūrybingi, į tvarumo principus ir nuolatinį mokymąsi, tobulėjimą susitelkę kompetentingi profesionalai, besiremiantys ir besidalinantys turima patirtimi;

4.4. įgalinti ugdymo(si) įstaigų darbuotojų profesinį mobilumą regione, Lietuvoje, Europoje, pasaulyje.

Trečiosios krypties – švietimo politikos plėtotė, užtikrinanti efektyvią, kokybišką, prieinamą ir socialiai teisingą, į besimokantį ir tautos, valstybės, pasaulio poreikius orientuotą švietimo sistemą – įgyvendinimo būdai:

1. ŠMM sektorių veiklos ir perimamumo gerinimas:

1.1. suderinti švietimą reglamentuojančių sektorių įvairių lygių ugdymo planavimo, realizavimo ir vertinimo dermę, grindžiamą kompetencija vertinamoje srityje;

1.2. užtikrinti stabilų ir prognozuojamą finansavimą.

2. Edukacinio, kultūrinio ir ekonominio konkurencingumo skatinimas:

2.1. užtikrinti inovacijų sistemos diegimą, grindžiamą moksliniais tyrimais ir dalyvavimu nacionaliniuose tarptautiniuose tinkluose, kaip ekonominio potencialo plėtotės sąlyga;

2.2. plėsti inovacijas meno ir kultūros srityse;

2.3. skatinti profesionalumą ir motyvuojančią lyderystę.

3. Socialinio, emocinio ir dvasinio kapitalo kūrimas ir plėtotė:

3.1. užtikrinti nemokamą kultūrinių renginių lankymą pedagogams su mokinių grupėmis, o taip pat socialiai remtinų šeimų vaikams;

3.2. visais lygmenimis (vietiniais, regioniniais, valstybiniais) ir įvairiomis formomis skleisti švietimo bendruomenės narių humaniškus santykius, prasmingą bendravimą.

4. Visų mokinių vienodų edukacinių galimybių užtikrinimas:

4.1. skirstyti edukacines priemones, atsižvelgiant į ugdytinio šeimos socialinę, kultūrinę, ekonominę, etninę ir kt. situaciją, tai yra padidinti atskirtį patiriančių grupių ugdymo(si) finansavimą;

4.2. užtikrinti besimokančiųjų talentų identifikavimą ir veiksmingą vystymą.

5. Mokymosi visą gyvenimą strategijos įgyvendinimas:

5.1. užtikrinti visų gyventojų grupių pozityvų požiūrį į mokymąsi;

5.2. kurti atmosferą, palankią mokymuisi ir saviugdai visose gyvenimo srityse.

Vizijos „Atsakinga ir kūrybiškai besimokanti visuomenė“ sąsajos su jau įgyvendinama švietimo reforma (tęstinumo ir tvarumo prielaidos): Lietuvos konceptualiuose švietimo dokumentuose *Lietuvos švietimo koncepcijoje* (1992), *Švietimo įstatyme* (1991, 2003, 2011), *Lietuvos švietimo plėtotės strateginėse nuostatose (2003-2012 m.)*, pabrėžiama, kad kiekvienam asmeniui turi būti sudarytos sąlygos mokytis visą gyvenimą. Švietimui būtina orientuotis į atsakingą, kūrybišką mokytoją, savarankišką ir besimokančią mokyklos bendruomenę.

Vizijos „Atsakinga ir kūrybiškai besimokanti visuomenė“ socialinė, kultūrinė vertė: vizijos „Atsakinga ir kūrybiškai besimokanti visuomenė“ realizavimas, viena vertus, grindžiamas socialinės tikrovės racionalizacijos siekiais. Mokymosi kultūrą siejant su piliečių pasitikinčių racionalumo ir argumentavimo galia ugdymu, ir sugebančių šį įgytą gebėjimą pritaikyti kylančių sociumo problemų sprendimui. Tokiu būdu kuriama visuomenė kaip bendra komunikacinė erdvė, kurioje atvirai pateikiamos ir kritiškai vertinamos idėjos, o susitarimai pasiekiami pasitelkiant argumentus. Visuomenė kaip racionaliais principais grįsta komunikacinė erdvė yra pagrindinė „atviros“, neatomizuotos visuomenės sąlyga, o kartu sąlyga – aktyviai visuomenės narių socialinei integracijai bei produktyviai kultūrinei realizacijai. Kita vertus, mokymosi kultūrą vis daugiau lemia emocinis intelektas, susiejantis racionalius sprendimus ir asmeninį prasmingumą.

Numatomi švietimo kokybės, ugdymo, prieinamumo, socialinio teisingumo pokyčiai ar gairės: mokslo demokratizacijos, t. y. plataus masto prieinamumo, plėtotė yra vienas prioritetinių švietimo raidos vizijos uždavinių. Įgyvendinant šį uždavinį kartu sudaromos sąlygos socialinio teisingumo realizacijai. Socialinio teisingumo įgyvendinimas, taip pat neatsiejamas nuo efektyvaus kompensacinių mechanizmų tinklo sudarymo, tokiu būdu sukuriant prieigas prie švietimo išteklių kuo didesniai visuomenės narių skaičiui.

Alternatyvos – kas bus jei vizija nebus įgyvendinta: vizijos įgyvendinimo planas funkcionuoja, ne kaip galutinai išbaigta, bet kaip atvira korekcijoms sistema. Prioritetiniu tikslu laikomas asmens vertybių ugdymas, didele dalimi suponuojantis mokymosi kultūrą, grindžiamą humaniško, nuoseklaus, veiksmingumo, savarankiškumo, kaitos principais, laiduojančiais ugdymo(si) tęstinumą, socialinę integraciją ir mokymosi visą gyvenimą perspektyvą.

Literatūra

1. Ališauskas, R. (2002). Mokyklų audito kontekstas. In *Bendrojo lavinimo mokyklos vidaus audito metodika*. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras.
2. Aramavičiūtė, V. (1998). *Ugdymo samprata*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
3. Aramavičiūtė, V., Martišauskienė, E. (2006). Vertybių ugdymas – pedagoginių kompetencijų pamatas. *Pedagogika*, t. 84, p. 33-37.
4. Arends, R. I. (2008). *Mokomės mokyti*. Vilnius: Margi raštai.
5. *Aukštojo mokslo struktūrų suderinimo (Tuning Educational Structures in Europe) projekto išvados*. 2003 [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://tuning.unideusto.org/tuningeu>>, arba <<http://www.rug.nl/let/tuningeu>>.
6. Balbieris, G.; Kriščiūnienė, N.; Muraškienė, D., Urkis, M. et al. (2005). *Virtualioji mokymosi aplinka mokyklai* [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://www.mtp.smm.lt/dokumentai/InformacijaSvietimui/MethodinesRekomendacijos/200506VMA.doc>>.
7. Balčytienė, A. (1997). Theoretical Assumptions for Designing Hypertext as a Constructivist Learning Environment. *Informatica*, Vol. 8, No. 4.
8. Balčytienė, A. (1998). *Būdas mokyti kitaip: hipertekstinė mokymo aplinka*. Vilnius: Baltos lankos.
9. Balvočienė, T., Belkevičienė, A., Bigailienė, B., Ladukaitė, A. ir kt. (1999). *Kuriame savo mokyklą. Šiaurės ir Baltijos šalių projektas*. Kronta.
10. Barkauskaitė, M. (2001). *Paugliai: sociopedagoginė dinamika*. Monografija. Vilnius: VPU leidykla.
11. *Bendrieji europiniai principai mokytojų kompetencijoms ir kvalifikacijoms*. (2005) [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://www.etsce.homestead.com/News/June2005/principles_en.pdf>.
12. *Bendrojo lavinimo ugdymo turinio formavimo, įgyvendinimo, vertinimo ir atnaujinimo strategija 2006–2012 m.* LR švietimo ir mokslo ministerija 2006 m. lapkričio 23 d. nutarimas Nr. (1.9-13 M1-7) [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://www.pedagogika.lt/puslapis/naujienos/UT%20strategija%202006-2012.pdf>>.
13. Bennis, W., Nanus, B. (1998). *Lyderiai. Atsakomybės strategija. Klasikinis leidinys apie bendravimą, valdymą, verslą*. Algarvė.
14. Bennett, B.; Rolheiser-Bennett, C.; Stevahn, L. (2000). *Mokymasis bendradarbiaujant*. Vilnius: Garnelis.

15. Biggs, J. B. (2003). *Teaching for Quality Learning at University: What the student does*.
Buckingham: The Society for Research into Higher Education and Open University Press.
16. Bitinas, B. (2000). *Ugdymo filosofija*. Vilnius: Enciklopedija.
17. Bitinas, B. (2004). *Hodegetika. Auklėjimo teorija ir technologija*. Vilnius: Kronta.
18. Bitinas, B. (2007). *Edukologinis tyrimas: sistema ir procesas*. Vilnius: Kronta.
19. Bruzgelevičienė, R. (2001). *Lietuvos švietimo kaita*. Vilnius: Garnelis.
20. Bruzgelevičienė, R. (2008). *Lietuvos švietimo kūrimas 1988-1997*. Vilnius: Sapnų sala.
21. Būda, V.; Chmieliauskas, A. (2006). *Projektų valdymas*. Technologija: Kaunas.
22. Buehl, D. (2001). *Interaktyviojo mokymosi strategijos*. Vilnius: Garnelis.
23. Butkienė, G.; Kepalaitė, A. (1996). *Mokymasis ir asmenybės brendimas*. Vilnius: Margi raštai.
24. Butkus, F. S. (2003). *Vadyba: organizacijos veiklos operatyvaus valdymo pagrindai*. Vilnius : Eugrimas
25. Charlton, B. C. (2007). *Neformaliojo vertinimo strategijos*. UAB Tyto alba.
26. *Concept document of the Commission expert group on "Key competencies"*. (2002) [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/basicframe.pdf>.
27. Dagienė, V. (2003). Informacinių technologijų taikymo švietime konceptualusis pagrindimas. *Informacijos mokslai*, 25, p. 127 -133.
28. Dapkienė, S. (2002). *Klasės auklėtojas ir tėvai – partneriai*. Šiauliai: ŠU leidykla.
29. Dapkienė, S. (2006). *Mokomės vadovauti. Į pagalbą mokiniui, ypač aktyvistui, lyderiui*. Šiauliai.
30. Dobranskienė, R. (2002). *Mokyklos bendruomenės vadyba*. Monografija. Šilutė: Prūsija.
31. Döring, K. W.; Ritter-Mamczen, B. (2001). *Lehren und trainieren in der Weiterbildung*. Weinheim.
32. Drucker, F. (2009). *Drukerio mokymo pagrindai*. Kaunas: R grupė.
33. *Europos aukštojo mokslo erdvės kvalifikacijų sąranga*. (2005) [interaktyvus]. Prieiga per internetą: http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/documents/050218_QF_EHEA.pdf.
34. *Europos kvalifikacijų sandara*. (2008) [interaktyvus]. Prieiga per internetą: http://ec.europa.eu/education/pub/pdf/general/eqf/broch_lt.pdf.

35. *Europos Parlamento ir Tarybos rekomendacija dėl esminių kompetencijų mokymuisi visą gyvenimą.* (2005/0221(COD)) [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <[http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/com/com_com\(2005\)0548/_com_com\(2005\)0548_lt.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/com/com_com(2005)0548/_com_com(2005)0548_lt.pdf)>.
36. *Europos Tarybos išvados tvariam vystymuisi.* (2010) [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:327:0011:0014:LT:PDF>>.
37. Everard, B.; Morris, G. (1997). *Efektyvus mokyklos valdymas.* Kaunas: Poligrafija ir informatika.
38. Florida, R.; Tinagli, I. (2004). *Europe in the Creative Age* [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://www.demos.co.uk/publications/creativeeurope>>.
39. Fullan, M. (1998). *Pokyčių jėgos.* Vilnius: Tyto alba.
40. Giedrimas, V.; Giedrimienė, L. (2007). *Nuotolinių studijų kursų rengimas moodle sistemoje.* Vilnius: Vaga.
41. Glickman, C. D. (2010). *Lyderystė mokymuisi: kaip padėti mokytojams sėkmingai dirbti.* Vilnius: Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras.
42. Guskey, T. R. (2004). *Profesinio tobulinimosi vertinimas.* Vilnius: Garnelis.
43. Hargreaves, A. (2008). *Mokymas žinių visuomenėje.* Vilnius: Homo liber.
44. Hargreaves, A., Fink, D. (2008). *Tvarioji lyderystė.* Versa.
45. Harris, A. (2010). *Pasidalytoji lyderystė mokykloje: ateities lyderių mokymas.* Vilnius: Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras.
46. Hopkins, D.; Ainscow, M.; West, M. (1998). *Kaita ir mokyklos tobulinimas.* Vilnius: Tyto alba.
47. *Information Literacy Definition.* (2004). Canada: The University of Calgary. Information Literacy Grauop [žiūrėta 2009 m. sausio 9 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.educause.edu/er/review/reviewarticles/31231.html>>.
48. Janiūnaitė B. (2004). *Edukacinės novacijos ir jų diegimas.* KTU: Technologija
49. Jensen, E. (1999). *Tobulas mokymas.* Vilnius: OVO.
50. Johnson, D. W.; Johnson, R. T. (1989). *Leading the Cooperative School.* Edina: Interaction Book Company.
51. Jonassen, D.H. (1996) *Computers in the Classroom: Mindtools for Critical Thinking.* New Jersey: Prentice Hall Inc.

52. Jovaiša, L. (2001). *Ugdymo mokslas ir praktika*. Analitinė straipsnių monografija. Vilnius: Agora.
53. Jovaiša, L. (2007). *Enciklopedinis edukologijos žodynas*. Vilnius: Gimtasis žodis.
54. Jucevičienė, P. (2007). *Besimokantis miestas*. Kaunas: Technologija.
55. Jucevičienė, P.; Lepaitė, D. (2000). Kompetencijos sampratos erdvė. *Socialiniai mokslai*, Nr. 1 (22), p. 44–50.
56. Jucevičienė, P.; Lepaitė, D. (2002). Evaluator as Feed-back driver: European Competences and Contemporary Training Problems. Competence as Derived from Activity: the Problem of their Level. *Socialiniai mokslai*, Nr. 4 (36), p. 57–63.
57. Juodeikaitė, A. Pocevičienė, R. (2003). Mokytojo kompetencijos pokyčiai nuolatinės ugdymo kaitos procese. Iš *Jaunųjų mokslininkų darbai*. Šiauliai: ŠU leidykla.
58. Jucevičius, R., Jucevičienė, R., Janiūnaitė, B., Cibulskas, G. (2003). *Mokyklos strategija. Strateginio vystymo vadovas*. Kaunas: Technologija.
59. Jungtinių tautų Europos ekonomikos komisijos darnaus vystymosi švietimo strategija. (2005). Vilnius: ŠAC.
60. Juozaitis, A. M. (2005). *Besimokantys suaugusieji. Prieš einant į suaugusiųjų auditoriją*. Sapnų sala.
61. *Kompetencijų ugdymas*. Metodine medžiaga [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://mokomes5-8.pedagogika.lt/images/stories/Biblioteka/Kompetenciju%20ugdymas.%20Metodine%20medziaga.pdf>.
62. Kontautienė, R. (2006). *Bendradarbiavimo sistema ir jos valdymas mokykloje*. Studijų knyga. Klaipėda: KU leidykla.
63. Kraujutaitytė L.; Pečkaitis J. S. (2003). *Nuotolinių studijų organizavimas: strategijos ir technologijos*. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas
64. Kučinskienė R.; Kučinskas V. (2005). *Socialinių projektų rengimas ir valdymas*. Klaipėda: KU leidykla.
65. Laužackas, R.; Pukelis, K. (2001). Kvalifikacija ir kompetencija: samprata, santykis bei struktūra profesijos mokytojo veiklos kontekste. *Profesijos pedagogų rengimas*, Nr. 3, p. 10–17.
66. Lepeškie, V. (1996). *Humanistinis ugdymas mokykloje*. Vilnius: Valstybinis leidybos centras.

67. Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklos bendrosios programos. Projektai. (1994). Vilnius: Leidybos centras.
68. Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklos bendrosios programos. (1997). Vilnius: Leidybos centras.
69. Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklos bendrosios programos. Projektai. (2007). Vilnius: Leidybos centras.
70. Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklos bendrosios programos. (2008). Vilnius: Leidybos centras.
71. Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklos nuostatai. (1996). Vilnius: Leidybos centras.
72. *Lietuvos kvalifikacijų sandaros aprašas*. Patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. gegužės 4 d. nutarimu Nr. 535 [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://www.litlex.lt/scripts/sarasas2.dll?Tekstas=1&Id=136839>>.
73. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas. (2011). *Valstybės žinios*, 2011-03-31, Nr. 38-1804, Nr. XI-1281 [interaktyvus]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=395105&p_query=&p_tr2=
74. Lietuvos švietimo koncepcija. (1992). Vilnius: Leidybos centras.
75. Lietuvos švietimo plėtotės strateginės nuostatos. (2003). Iš *Švietimo gairės. 2003–2012 metai*. Vilnius.
76. Mačianskienė, N.; Gedvilienė, G.; Linkaitytė, G.; Teresevičienė, M. (2004). *Suaugusiųjų mokymasis. Mentoriavimas*. Kaunas: VDU leidykla.
77. Mager, R. (1988). *Making Instruction Work*. Belmont, CA: Lake Publishing Co.
78. Markauskaitė, L. (2000). *Informacijos technologijos diegimas Lietuvos mokyklose: lūkesčiai ir rezultatai (SITES.MI rezultatų apžvalga)*. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: from [http://www.ipc.lt/21z/duomenys/tyrimai/sitesm-1/reviu%20\(apie%20sites%20m-1%20mokyklai\).pdf](http://www.ipc.lt/21z/duomenys/tyrimai/sitesm-1/reviu%20(apie%20sites%20m-1%20mokyklai).pdf)
79. Martišauskienė, E. (2006). Fundamentinės ugdymo idėjos ir jų sklaida šiuolaikinėje edukologijoje.. *Pedagogika*, t.83, p. 45-51
80. Marzano, R. J. (2005). *Naujoji ugdymo tikslų taksonomija*. Vilnius: matematikos ir informatikos institutas.
81. Megginson, D.; Clutterbuck, D. (2005). *Techniques for Coaching and Mentoring*. Elsevier, Oxford.
82. Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo samprata. patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2004 m. vasario 25 d. įsakymu Nr. ISAK-256.

- [interaktyvus]. Prieiga per internetą: http://www.smm.lt/teisine_baze/docs/isakymai/04-02-25-ISAK-256.htm
83. *Mokytojo profesijos kompetencijos aprašas*. (2007). Patvirtintas LR švietimo ir mokslo ministro 2007 sausio 15 d. įsakymu Nr. ISAK-54 [interaktyvus]. Prieiga per internetą:
84. *Mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų (išskyrus psichologus) atestacijos nuostatai*. (2008). Patvirtintas LR švietimo ir mokslo ministro 2008 m. lapkričio 24 d. Nr. ISAK-3216 [interaktyvus]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=332784&p_query=&p_tr2.
85. Morrison, K. (1998). *Management theories for Educational change*. Oxford: Clarendon Press.
86. Neverauskas, B.; Stankevičius, V.; Viliūnas, V.; Černiūtė, I. (2004). *Projektų valdymas*. Mokomoji knyga. Kaunas: Technologija.
87. Pečiuliauskienė, P. (2006). Iš ko mokosi Lietuvos studentai? *Švietimo problemos analizė*, 6 (9).
88. Pečiuliauskienė, P. (2009). Švietimo valdymo informacinė sistema kaip nauja informacijos valdymo priemonė bendrojo lavinimo mokyklos vadyboje. *Pedagogika*. Mokslo darbai, t. 96, p. 15–21.
89. Pečiuliauskienė, P. *Vidinis ir tarpdalykinis fizikos turinio integravimas*. Vilnius: VPU leidykla, 2002.
90. *Pedagogų atestacijos nuostatai*, patvirtinti Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007 m. liepos 27 d. įsakymu Nr. ISAK-1578.
91. *Pedagogų rengimo reglamentas*. (2010). Patvirtinta LR švietimo ir mokslo ministro 2010 m. sausio 8 d. įsakymu V-54 [interaktyvus]. Prieiga per internetą: http://www.smm.lt/prtm/docs/mkt/Pedagogu_rengimo_reglamentas_20100108.pdf.
92. Perkauskienė, D. (2001). *Kritinio mąstymo ugdymas: teorija ir praktika*. Vilnius: Garnelis.
93. Petty, G. (2006). *Šiuolaikinis mokymas*. Vilnius: Tyto alba.
94. Petty, G. (2008). *Irodymais pagrįstas mokymas*. Praktinis vadovas. Vilnius: Tyto alba.
95. Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosios programos. (2008). Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras.
96. Pollard, A. (2002). *Refleksyvusis mokymasis*. Vilnius: Garnelis.
97. *Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosios programos*. (2008) [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://www.pedagogika.lt/index.php?-469374926>.

98. Pukelis, K. (1998). *Mokytojų rengimas ir filosofinės studijos*. Kaunas: Versmė.
99. Pukelis, K. (2004). *Mokytojų rengimo idealinio modelio parametrai*. Kaunas: VDU leidykla.
100. Rockman, I. (2004). *Integrating Information Literacy into the Higher Education Curriculum*. San Francisco: Jossey-Bass.
101. *Shared 'Dublin' descriptors for Short Cycle, First Cycle, Second Cycle and Third Cycle Awards*. (2004). A report from a Joint Quality Initiative informal group (contributors to the document are provided in the Annex). [interaktyvus]. Prieiga per internetą:
http://nvaio.com/page/downloads/Dublin_descriptors.pdf
102. Siemens, G. (2004). *Connectivism: A Learning Theory for the Digital Age* [internaktyvus]. Prieiga per internetą:
<http://www.elearnspace.org/Articles/connectivism.htm>.
103. Šiaučiukėnienė L., Stankevičienė N. (2005). *Bendrosios didaktikos pagrindai*. Kaunas: Technologija.
104. Šiaučiukėnienė, L.; Visockienė, O.; Talijūnienė, P. (2006). *Šiuolaikinės didaktikos pagrindai*. Kaunas: Technologija.
105. Švietimo gairės 2003-2012. (2002). Vilnius: Dialogo redakcija
106. Tarybos išvados dėl švietimo ir mokymo vaidmens įgyvendinant strategiją „Europa 2020“. [internaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:070:0001:0003:LT:PDF>
107. Tautkevičienė, G. (2005). *Factors Influencing the Emergence of Students' Individual Learning Environments in the University Library Educational Environment*. Summary of doctoral dissertation. Kaunas: KTU.
108. Tautkevičienė, G.; Duobinienė, G. (2009). Information resources and library services in higher education. Iš *Global Cooperation in Engineering Education: Innovative Technologies, Studies and Professional Development*: the 3rd international conference proceedings, October 1–3, 2009, Kaunas, Lithuania / Kaunas University of Technology. Kaunas: Technologija.
109. Teresevičienė, M. (2001). *Mokymosi visą gyvenimą edukologinės dimensijos* [rankraštis]: habilituoto daktaro disertacija.

110. Teresevičienė, M.; Oldroyd, D.; Gwdvilienė, G. (2004). Suaugusiųjų mokymasis. *Andragogikos didaktikos pagrindai*. Kaunas: VDU leidykla.
111. *The Sage Handbook of Qualitative Research*. (2005). Ed. N. K. Dezin, I. S. Lincoln. London: Sage Publications.
112. *Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatų gairės*. (2003). Patvirtinta LR Seimo 2003 m. liepos 4 d. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://www.smm.lt/ti/docs/strategija2003-12.doc>>.
113. Vasiliauskas, R. (2005). *Vertybių pedagogika: išvalgos į vertybių ugdymo teoriją ir praktiką*. Vilnius: VPU leidykla.
114. *Vertinimas ugdymo procese*. (2006). Švietimo plėtotės centras.
115. *Vidurinio ugdymo bendrosios programos*. (2011) [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://www.pedagogika.lt/index.php?-469374926>>.
116. Watkins, Ch.; Carnell, E.; Lodge, C.; Wagner, P.; Whalley, C. (2000). *Learning about Learning*. Landon, New York.
117. Williams, P. (2005). *The Profession of Coaching* [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://media.johnwiley.com.au/product_data/excerpt/46/04717161/0471716146.pdf>.
118. Zuzevičiūtė, V.; Žvinienė, V. (2007). *Projektų rengimas ir valdymas*. Kaunas: VDU.
119. Želvys, R. (1998). Švietimo kaitos samprata. Iš *Švietimo reformos. Švietimo studijos*, 4, p. 11.
120. Želvys, R. (2003). *Švietimo organizacijų vadyba*. Vilnius: VU leidykla.

PRIEDAI

Dabartinės švietimo sistemos kontekstas

Besimokanti mokykla:

Bendrojo ugdymo mokyklos mokinių pasiekimai: remiantis Lietuvos nacionalinių mokinių pasiekimų tyrimų ataskaita (2008), išryškėja, kad didžiosios daugumos mokinių pasiekimai yra pagrindinio ir patenkinamo (atitinkančio minimalius standartų reikalavimus) lygmens.

Mokymosi procesas: Nacionalinio IV ir VIII klasių mokinių pasiekimų tyrimo rezultatai (2007) parodė, kad namų darbai yra ne visada tikslingi, atitinkantys mokinių galimybes, įvertinant jų svarbą mokinių pasiekimams, reikėtų skirti daugiau dėmesio jų kokybei. Remiantis 2004 m. mokymosi krūvių bendrojo lavinimo mokykloje ataskaita, beveik trys ketvirtadaliai mokinių mokymosi sunkumus pamokose labiausiai sieja su negebėjimu suprasti mokytojo aiškinimo, daugiau nei trečdalis – per didelę mokomosios medžiagos apimtimi, beveik trečdalis – nesėkmėmis atliekant užduotis, ketvirtadalis – aukštais mokytojų reikalavimais. Taip pat mokymosi sudėtingumą pamokose, mokinių manymu, labiausiai koreguotų: gebėjimas suprasti, ką reikia daryti pamokoje; mokomosios medžiagos patrauklumas; mokėjimas atlikti užduotis, kaip reikalauja mokytojas; mokymosi prasmės supratimas.

Poreikis ugdyti vaiką pagal jo gebėjimus ir poreikius: gabių vaikų ugdymo problemos sistematiškumą rodo bendrojo lavinimo mokyklų išorės vertinimas (Švietimo naujienos, 2010 m. Nr. 1 (290) priedas).

Besimokanti bendruomenė:

Savivalda: mokyklų bendruomenės nepatenkintos savivalda (Pirmieji mokyklų audito rezultatai: ką tobulinti?, 2006); (PISA 2009) kai “mokykloms suteikiama daugiau savarankiškumo pasirinkti, ko bus mokoma ir kaip bus vertinami mokymosi pasiekimai, mokiniai linkę pasiekti geresnius rezultatus.“ Taip pat tos „mokyklos turi daugiau teisių paskirstant išteklius, tačiau yra atskaitlingos už savo veiklą ir viešai skelbia rezultatus, mokinių pasiekimai geresni nei mažiau savarankiškumo šioje srityje turinčių mokyklų.“
[http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/2011m.%20Nr.6%20\(56\)%20Mokyklų%20savarankiskumas%20ES%20saliu%20patirtis.pdf](http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/2011m.%20Nr.6%20(56)%20Mokyklų%20savarankiskumas%20ES%20saliu%20patirtis.pdf) p. 11);

Vadyba institucijoje: ryškiausios esamos problemos: „popierizmas“, informacijos srauto gausa, neribota ir paviršutiniškai reglamentuota vadovo atsakomybė, švietimo priežiūros darbuotojų biurokratinio aparato didėjimas (http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/pr_analize/Mokyklų_vadovai.pdf p. 1). Galimi sprendimai: a) „mokyklų autonomija turi teigiamą įtaką mokinių mokymosi pasiekimams tada,

kai ji veikia kartu su adekvačia mokyklų atskaitomybės sistema<...>“; b) mokyklų „konkurenciją pakeisti jų tarpusavio bendradarbiavimas siekiant bendro tikslo – mokinio gerovės“ [http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/2011m.%20Nr.6%20\(56\)%20Mokyklų%20savarankiskumas%20ES%20saliu%20patirtis.pdf](http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/2011m.%20Nr.6%20(56)%20Mokyklų%20savarankiskumas%20ES%20saliu%20patirtis.pdf) p. 1; c) plėtoti savarankiškos mokyklos modelį, remiantis „atviros visuomeninės mokyklos, vadinamos bendruomeninės mokyklos (angl. community school) koncepcija“

[http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/2011m.%20Nr.6%20\(56\)%20Mokyklų%20savarankiskumas%20ES%20saliu%20patirtis.pdf](http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/2011m.%20Nr.6%20(56)%20Mokyklų%20savarankiskumas%20ES%20saliu%20patirtis.pdf) p. 2

Bendruomenės būrimas, tėvų švietimo ir įgalinimo reikalingumas: mokyklų bendruomenės nepatenkintos tėvų dalyvavimu mokyklos gyvenime (Pirmieji mokyklų audito rezultatai: ką tobulinti?, 2006); Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (OECD) Tarptautinio penkiolikmečių tyrimo (PISA) tyrėjai švietimo politikos analizėje teigia, kad geresni vaikų rezultatai priklauso nuo nuoširdaus ir aktyvaus tėvų įsitraukimo į veiklą su vaiku („What can parents do to help their children succeed in school?, 2011); mokiniai jaunimo mokyklas lanko dažniausiai dėl priežasčių susijusių su *mokykla ir asmeninėmis savybėmis* ir susijusias su *mokinių padėtimi šeimoje* http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/pr_analize/Jaunimo_mokyklos.pdf p. 3; todėl „mokiniam būtina reintegracija į visuomenę, kitokio pasaulio pažinimas ekskursijose, išvykose, susitikimuose, vasarą – galimybė užsidirbti. Mokiniam dažniausiai trūksta kasdienio bendravimo, aplinkinių dėmesio, bendravimo su tėvais“ http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/pr_analize/Jaunimo_mokyklos.pdf p. 4

Mokyklos etnosas: mokinių vertinimu, gimnazijų mikroklimatas yra palankesnis nei vidurinių ar pagrindinių mokyklų (Lietuvos mokyklų tinklas: ar užtikrinamos lygios mokymosi galimybės, Švietimo problemos analizė, 2009, lapkritis, Nr. 7)

Ugdymo institucijos, socialinių partnerių ir verslo organizacijų tarpasmeninių ryšių gerinimo reikalingumas: esamos problemos:

a) disproporcijos tarp socialinių mokslų ir kitų studijų sričių specialybių išsilaiko nuo 2006 m. http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/pr_analize/Stojimas_i_aukstasias.pdf p.8

b) VŠS nuostatose pabrėžiama mokinių sveikatos saugojimo ir stiprinimo programos reikšmė. Atlikti tyrimai parodė, jog nuo 1990 m. padidėjo „mokinių, turinčių regos, laikysenos, virškinimo sutrikimų, sergančių nervų ir jutimo organų ligomis, skaičius“. „Per 2000-2005 m. laikotarpį padidėjo sergančių ūmiomis ligomis, neretai psichosomatiniais negalavimais besiskundžiančių 11-12 kl. mokinių dalis“. Dažniausiai sveikatos rizikos veiksniais įvardijami „dienos režimo bei protinio darbo higienos reikalavimų nesilaikymas“:

http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/pr_analize/mokiniu_sveikata.pdf p. 1;

„11-12 kl. mokinių sveikatos tyrimas atskleidė pagrindinius šio amžiaus jaunuolių sveikatos rizikos veiksnius: gyvenimo būdas, mokymosi krūvis, nesaugi mokyklos aplinka ir nepalankūs šeimos socialiniai veiksniai“:

http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/pr_analize/mokiniu_sveikata.pdf p. 5;

trūksta sveikatos priežiūros specialistų:

http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/pr_analize/mokiniu_sveikata.pdf p. 9

Sprendimai:

a) „Mokyklos funkcijos <...> plečiasi, ir mokyklos imasi įvairių projektų, susijusių su sveikatos gerinimu. <...> Sveikatą stiprinančių institucijų veiklos veiksmingumas priklauso nuo konkrečios mokyklos bendruomenės narių“

http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/pr_analize/mokiniu_sveikata.pdf

b) mokinių ugdymas negali apsiriboti tik mokykla, būtina dėmesio skirti šeimai, popamokiniam užimtumui ir t.t. Pastaraisiais metais pagrindžiama būtinybė ir teikiami pasiūlymai, kaip stiprinti auklėtojų, soc. pedagogų, psichologų, mokytojų motyvaciją domėtis mokinio aplinka, realijomis ir t.t.

c) „Socialinis dialogas Lietuvos švietime būtų daug darnesnis, jei švietimo darbuotojų profesinės sąjungos, švietimo darbuotojų asociacijos ir įvairios tarybos susivienytų bendram ir darniam darbui taip, kaip šios organizacijos yra susivienijusios užsienio šalyse http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/pr_analize/201007_socialinis%20dialogas.pdf p. 1

Mokyklų ir universitetų bendradarbiavimo skatinimo reikalingumas.

Esamos problemos:

a) „Abiturientai dažnai būna tvirtai nenusprendę, ką studijuoti, ir laukia egzaminų rezultatų norėdami pasverti savo galimybes. Kartais toks praktiškumas gali paskatinti atsisakyti svajonių ir pasirinkti nelabai mielas specialybes“

http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/pr_analize/Stojimas_i_aukstasias.pdf p.3;

b) pateikusių prašymus dalyvauti priėmimo konkurse ir priimtų į AM 2006 m. abiturientų dalies skirtumai nuo 7,5 iki 56,2

http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/pr_analize/Stojimas_i_aukstasias.pdf p.11

Bendruomenių klubai, „universitetai“, neformalusis ugdymas - egzistuojanti problema:

a) itin dideli vaikų dalyvavimo neformalaus švietimo sistemoje skirtumai: skirtingose savivaldybėse neformaliojo vaikų švietimo mokyklų ugdytinių dalis svyruoja nuo 3 iki 68 proc. lyginant su visais bendrojo lavinimo mokyklos mokiniais“; „savivaldybėse vidutiniškai skiriama

7,2 proc. švietimo biudžeto, tačiau finansavimo maksimumas ir minimumas savivaldybėse skiriasi 10 kartų“; „Neformaliojo vaikų švietimo mokyklos menkai panaudoja kitus finansavimo šaltinius (tarptautinių ir nacionalinių programų lėšas, socialinių partnerių ar rėmėjų lėšas)“
http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/pr_analize/Neformalus_svietimas.pdf p. 1

Suaugusių žmonių mokymasis: priežastys dėl kurių suaugusieji nesimoko galima skirti į dvi kategorijas: motyvacijos stoka (nenori, nedrįsta, neturi laiko, lėšų), dėl mokymosi organizavimo (nėra pasiūlos atitinkančios poreikius, informacijos trūkumas ir pan.)
http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/pr_analize/suaugusiuju_mokymasis.pdf p. 9

Gerosios patirties sklaidos užtikrinimo būtinumas - egzistuojanti problema „Vadovų-lyderių kompetencijų plėtotei per mažai naudojamosi ilgamečių švietimo praktikų (patyrusių mokyklų vadovų) patirtimi bei konsultacijomis“

http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/pr_analize/Mokyklu_vadovai.pdf p.1

Užsienio šalių tyrimai: Pagrindiniai mokymosi kultūros veiksniai verslo organizacijose: šiuolaikinis verslo kontekstas ir mokymosi svarbos suvokimas kiekvienoje veiklos pakopoje; organiškas ir adaptyvus organizacijų vadovų požiūris į sėkmės užtikrinimą; didėjantis individų vaidmuo organizacijoje (Conner M.L., Clawson J.G. (2004) Creating a Learning Culture: Strategy, Technology and Practice, p. 15. Prieiga per: http://www.amazon.com/Creating-Learning-Culture-Strategy-Technology/dp/0521537177#reader_0521537177 (žiūrėta 2011-11-19);

Užsienio šalių tyrimai: Svarbiausi mokymosi kultūros mokykloje principai: demokratijos įgalinimas; aktyvus dalyvavimas; autentiškas, daugiapakopis mokymas; bendrumo kūrimas; parama grindžiamas mokymasis (supporting learning); bendradarbiavimas su tėvais ir bendruomene. (Peterson M. (2004) Creating a Culture for High Learning and Achievement, p. 1. Prieiga per: http://www.sholeschooling.net/WS/WSPnciples/00_culture_for_learning.html (žiūrėta 2011 11 19);

Užsienio šalių tyrimai: atlikti tyrimai (Hobby, 2004; Peterson, 2004; Frischmuth, 2008) rodo, kad mokymosi kultūra užtikrinama ir sustiprinama neformalios komunikacijos būdais, iš kurių pagrindinis yra mokyklos tradicijos ir papročiai. Sėkmingai veikia tos mokyklos, kurių kultūra pasižymi: tikėjimu kiekvieno moksleivio sėkme; teikiama pirmenybe moksleivių, o ne mokytojų gerovei; pastangomis gerinti mokymąsi ir gebėjimus siekiant tobulinti rezultatus; mokytojų atsakomybe už visą mokyklą ir jos veiklą (skatinamas komandinis darbas, mokymasis vieniems iš kitų, mažinama profesinė autonomija); nesėkmių netoleravimu; disciplinos, patikimumo ir paslaugų teikimo užtikrinimu. (Frischmuth C. (2008) Global Learning Strategy. Prieiga per:

http://www.wsp.org/wsp/sites/wsp.org/files/publications/WSP_GlobalLearning_TSSM.pdf
(žiūrēta 2011 11 19); Hobby R. (2004) A Culture for Learning: An Investigation into the Values
and Beliefs Associated with Effective Schooling. Prieiga per:
http://www.transforminglearning.co.uk/homepage/culture_for_Learning_Report.pdf (žiūrēta
2011 11 19).

Švietimo raidos vizijos „Atsakinga ir kūrybiškai besimokanti visuomenė“ sėkmės aprašymas

Švietimo raidos vizija „Atsakinga ir kūrybiškai besimokanti visuomenė“ - įgalinti kiekvieną žmogų atsakingai veikti, suvokiant ir kuriant savo, bendruomenės, tautos, valstybės ir pasaulio ateitį. Tai siekiama laikantis pamatinių, aukščiausių vertybių (ypač asmens orumo, minties laisvės, atsakomybės, tiesos, teisingumo, tikėjimo, grožio pajautimo, drąsos, pagalbos kitam, atjautos, kūrybiškumo), ir įgyvendinant tris strategines kryptis:

pirmąją – asmens mokymo(si) kultūros plėtrą kaip besimokančiojo įgalinimas atsakingai ir kūrybiškai veiklai (mokymosi kultūra suprantama kaip pasiektas mokymo(si) tobulumo laipsnis, grindžiamas bendruomenėje priimtų vertybių sistema);

antrąją – švietimo sistemos atnaujinimą (laiduojančios visuomenės kultūros kūrimą per mokymąsi visą gyvenimą, darną, kūrybiškumą, bendruomeniškumą, pilietiškumą, tarpkultūrinį dialogą ir kt.);

trečiąją – švietimo politikos plėtotę, užtikrinančią efektyvią, kokybišką, prieinamą ir socialiai teisingą, į besimokantįjį ir tautos, valstybės, pasaulio poreikius orientuotą švietimo sistemą.

Vizijos įgyvendinimas aktualus, pirmiausia, intrapersonaliniu lygmeniu, nes visiems mokiniams suteikiamos galimybės giluminiam mokymuisi ir pozityviai mokymosi patirčiai, dalijantis mokymosi džiaugsmu, atskleidžiant savo kūrybiškumą ir prisiimant atsakomybę už savo mokymąsi.

Tai prasminga ir interpersonaliniu lygmeniu, nes mokymosi kultūros puoselėjimas yra saistomas su bendruomeniškumu, kaip besimokančiojo pamatinių poreikių atliepimu: kurti ir dalintis atradimo džiaugsmu su kitais.

Kita vertus, šis interpersonalinis lygmuo atveria galimybes ir instituciniam bendradarbiavo lygmeniui, nes, įgyvendinant švietimo viziją, švietimo bendruomenė tai gali pasiekti tik bendradarbiaudama tarpusavyje, kurdamą ir plėsdama tarpžinybinius tinklus, teikdama paramą mokymuisi ir sumažindama skirtumus, atsirandančius dėl ugdytinio šeimos socialinės, kultūrinės, ekonominės, etninės ir kt. situacijos, pagreitindama tinkamos edukacinės aplinkos sukūrimą (pvz., skaitmeninės infrastruktūros) naudojimą švietime ir kt.

Galiausiai vizijos įgyvendinimas prasmingas societariniu lygmeniu: politiniu lygmeniu skatinant atmosferą, kuri palanki mokymuisi ir saviugdai visose amžiaus grupėse ir visose

gyvenimo srityse, kiekvienas asmuo įgalinimas atsakingai veikti, kas sudaro sąlygas demokratijai ir vidiniam atsinaujinimui.